

Η επίσημη ονομασία των Τρικάλων (κάτοικοι 44.000, ο καλλικράτειος δήμος Τρικκαίων το 2011: 80.900) είναι δήμος Τρικκαίων. Η αρχαία Τρίκκη, πάνω στην οποία έχει χτιστεί η σημερινή, θεωρείται πατρίδα του Ασκληπιού και της νύμφης Τρίκκης. Η πόλη έχει δικό της χρώμα και δεν μοιάζει με τις άλλες της Θεσσαλίας. Τη διασχίζει ο Ληθαίος Ποταμός, του οποίου οι όχθες είναι γεμάτες πλατάνια και λεύκες. Μεγάλη με δέντρα και με πρασιές είναι η κεντρική πλατεία της.

Ένα παλιό κάστρο δεσπόζει στην περιοχή. Χτίστηκε τα βυζαντινά χρόνια. Επισκευάστηκε από τους Τούρκους. Στο εσωτερικό του βρισκόταν ο ναός του Ταξιάρχη Μιχαήλ που έχτισε ο Δεσπότης της Ηπείρου, Μιχαήλ Κομνηνός. Οι Τούρκοι είχαν τοποθετήσει ένα μεγάλο ρολόι στην ανατολική πλευρά. Στη θέση του τοποθετήθηκε ένα άλλο το 1936, που το 1941 βομβαρδίστηκε από γερμανικά αεροπλάνα, επειδή το εξέλαβαν ως στρατιωτικό παρατηρητήριο.

Στα αξιόλογα μνημεία της πόλης συγκαταλέγεται το Ασκληπιείο. Βρέθηκε το βαλανειόν (λουτρό) του αρχαίου θεραπευτηρίου, που καταστράφηκε πιθανότατα από πυρκαγιά τον ΣΤ΄ μ.Χ. αιώνα.

Το Κουρσούν Τζαμί είναι έργο του περιφημου αρχιτέκτονα Σινάν Μπέη, ενός εξισλαμισμένου Έλληνα της Καππαδοκίας. Θεωρήθηκε ότι ήταν ένας από τους σπουδαιότερους αρχιτέκτονες του κόσμου. Τα χρήματα έδωσε ένας από τους γιους του σουλτάνου Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπούς, ο Οσμάν Σιάχτ. Καταδιωκόμενος από την Κωνσταντινούπολη, βρήκε άσυλο στα Τρίκαλα. Τον καταδίωκε ο διεκδικητής του οθωμανικού θρόνου Χουρέμ που, για να πετύχει το σκοπό του, δολοφονούσε τα παιδιά του Σουλτάνου. Ο Οσμάν θεραπεύτηκε από αρρώστια που τον βασάνιζε και έτσι θέλησε να χτιστεί το τζαμί για να δοξαστεί το όνομα του Αλλάχ. Ο τρούλος του έχει ύψος 22,5 μέτρα.

Η πόλη διαθέτει λαογραφικό μουσείο και δημοτική βιβλιοθήκη. Ενδιαφέρουσα είναι η συλλογή εικόνων της Μητρόπολης Τρίκκης και Σταγών.

Τηλέφωνα: Αστυνομία 243.10.27.401. Τροχαία 243.10.30.101. Δήμος 243.103.59.50. ΟΤΕ 243.10.22.399. Ταξί 243.10.27.779, 243.10.22.111. Ραδιοταξί 243.10.33.111, 243.10.22.111, 243.10.33.992, 243.10.33.91. Νοσοκομείο 243.10.23.652.

Η ιστορία των Τρικάλων

Ο θεραπευτής Ασκληπιός:

Ο Έλατος έχει αναφερθεί ως βασιλιάς των Λαπιθών της Λάρισας, πατέρας της Δωτίας (βλ. [**Πατριδογνωσία**] «**Ιστορία του νομού Λάρισας**»: Η πείνα του Ερυσίχθονα) αλλά και ως βασιλιάς των Λαπιθών της Μαγνησίας, πατέρας της Καινής (βλ. [

Πατριδογνωσία

] «

Ιστορία της Μαγνησίας

»: Η Καινή που έγινε Καινέας). Στην περιοχή της Ιστιαιώτιδας (στα όρια του σημερινού νομού Τρικάλων) τον ήξεραν ως βασιλιά της Αρκαδίας, πατέρα του Ίσχυ, με τον οποίο ήταν μνηστευμένη η Κορωνίδα.

Η πανέμορφη κοπέλα ήταν κόρη του σκληρού βασιλιά των Λαπιθών της Μαγνησίας, Φλεγύα, του οποίου η δράση σχετίζεται με τη Βοιωτία και περιγράφεται στα εκεί αναφερόμενα. Κάποια μέρα, η Κορωνίδα έκανε περίπατο στις όχθες της λίμνης Βοίβης (μετέπειτα Κάρλας) όπου την είδε ο θεός Απόλλωνας και την ερωτεύτηκε. Δεν έχασε καιρό και την έκανε δική του. Η νέα ντράπηκε να εξομολογηθεί στους δικούς της την περιπέτειά της με τον θεό και την κράτησε κρυφή. Οι ετοιμασίες για τον γάμο της με τον Ίσχυ συνεχίστηκαν κανονικά. Λίγο πριν από την τελετή του γάμου, ο άσπρος κόρακας που ήξερε ότι ο Απόλλωνας εξακολουθούσε να αγαπά την Κορωνίδα, έσπευσε στους Δελφούς να του το προφτάσει.

Ο θεός έγινε πυρ και μανία. Ο πρώτος που πλήρωσε τον θυμό του, ήταν ο κόρακας που έφερε τα μαντάτα: Ο Απόλλωνας τον καταράστηκε να γίνει μαύρος. Έπειτα, σκότωσε με ένα βέλος τον Ίσχυ. Και, μετά, ζήτησε από την αδελφή του, την Αρτεμη, να σκοτώσει την άπιστη Κορωνίδα, καθώς ο ίδιος δεν είχε το κουράγιο να το κάνει. Με μια σαϊτιά, η

Κορωνίδα έπεσε νεκρή.

Το θανατικό γέμισε πένθος το παλάτι του βασιλιά Φλεγύα που δεν ήξερε τι να υποθέσει. Ήταν ακόμα η εποχή που έκαιγαν τους νεκρούς. Ο Φλεγύας διέταξε να φτιάξουν μια μεγάλη πυρά για να καεί η σορός της άτυχης Κορωνίδας. Μόλις οι φλόγες τύλιξαν το άψυχο κορμί της, παρουσιάστηκε ο θεός Απόλλωνας, άρπαξε το ακόμα αγέννητο αλλά ζωντανό παιδί του που η Κορωνίδα έκρυβε στα σπλάχνα της και το πήγε στον Κένταυρο Χείρωνα, στο Πήλιο, να το αναθρέψει. Το είπαν Ασκληπιό.

Κοντά στον Χείρωνα αλλά και με διδασκαλία του θεού πατέρα του, ο Ασκληπιός έμαθε ιατρική και είχε την ικανότητα να θεραπεύει κάθε αρρώστια και πληγή. Βοήθησε και η θεά Αθηνά που του χάρισε το μαγικό αίμα της Μέδουσας, με το οποίο έκλειναν όλες οι πληγές, βοήθησε και η γνώση των άπειρων ιαματικών βοτανιών που φύτρωναν στο Πήλιο.

Ο Ασκληπιός πήγε κι εγκαταστάθηκε στην Τρίκκη, την πιο σπουδαία πόλη της Ιστιαιώτιδας. Η φήμη του απλώθηκε σε όλο τον κόσμο και πλήθος άνθρωποι έσπευδαν να τον βρουν για να τους θεραπεύσει. Στην Τρίκκη, ιδρύθηκε το πρώτο στον κόσμο Ασκληπιείο. Οι ικανότητες του Ασκληπιού ήταν τόσες πολλές, ώστε θέλησε ή πέτυχε να αναστήσει και νεκρούς.

Ή η απόπειρά του να αναστήσει θνητούς θεωρήθηκε αλαζονεία από τον Δία, ο οποίος τον σκότωσε με ένα κεραυνό, ή ο θεός του Άδη παραπονέθηκε στον Δία ότι ο Ασκληπιός του έκλεβε την πελατεία, οπότε ο Δίας τον κεραύνωσε. Ο,τι κι αν έγινε, ο θάνατος του Ασκληπιού σημαίνει ότι πρώτα θεωρήθηκε θνητός και έπειτα θεοποιήθηκε καθώς οι θεοί ήταν αθάνατοι. Τον λάτρευαν όμως σε όλη την Ελλάδα ως θεό, ενώ τα Ασκληπιεία δεν ήταν απλά θεραπευτήρια αλλά ιεροί τόποι που διευθύνονταν από αρχιερέα και ιερείς. Αργότερα, το Ασκληπιείο της Τρίκκης έπεσε σε παρακμή καθώς τη φήμη του έκλεψαν τα Ασκληπιεία της Επιδαύρου και της Κω. Στα 300 π.Χ. όμως, υπήρχε ακόμα ένα σπήλαιο που ήταν γνωστό ως το άδυτο του Ασκληπιού. Στα ρωμαϊκά χρόνια, η μορφή του θεού – γιατρού ακολουθούσε πορεία αντίστροφη προς αυτή του Δωδεκάθεου: Όσο η λατρεία των θεών του Ολύμπου έσβηνε, τόσο του Ασκληπιού μεγάλωνε και απλωνόταν. Στη Ρώμη, η λατρεία του ξεκίνησε το 291 π.Χ. Το όνομά του ήταν Aesculapius. Στα αγάλματα, παρουσιάζεται με μορφή περίπου ίδια με τον Δία, να στηρίζεται σε μπαστούνι πάνω στο οποίο ελίσσεται το ιερό φίδι.

Από νωρίς, τον Ασκληπιό διεκδίκησαν η Μεσσηνία και η Επίδαυρος αλλά αναμφισβήτητη έμεινε τελικά η άποψη ότι ανήκε στην Τρίκκη. Εκεί έζησε, εκεί άσκησε το επάγγελμά του,

εκεί παντρεύτηκε κι απέκτησε κόρες τις Υγεία (θεά με πανελλήνια ακτινοβολία, προσωποποίηση της σωματικής και ψυχικής ευεξίας, Ιασώ, Ακεσώ {λατρευόταν στην Επίδαυρο και την Αθήνα}, Πανάκεια {θεά των ιαματικών βοτανιών και των θαυματουργών φαρμάκων} και γιους τον Μαχάονα και τον Ποδαλείριο που ήταν οι γιατροί του ελληνικού στρατοπέδου στην εκστρατεία εναντίον της Τροίας).

Επιδρομές και λεηλασίες:

Η αίγλη των ομηρικών χρόνων είχε πια χαθεί και η Τρίκκη επιζούσε στην ηρεμία της αφάνειας όταν στην περιοχή ενέσκηψε ο Φίλιππος Β΄ των Μακεδόνων: Στα 343 π.Χ. υποτάχθηκε σ' αυτόν, μαζί με την υπόλοιπη Θεσσαλία. Βρισκόταν ακόμα υπό τους Μακεδόνες, όταν υπέστη τις καταστροφές που προκάλεσε στο έδαφός της το κυνήγι του Φιλίππου Ε΄ από τον Ρωμαίο ύπατο Φλαμίνιο (200 π.Χ.). Από τη χρονιά αυτή κι έπειτα ξεκίνησε ο Γολγοθάς της περιοχής που βρέθηκε στη δίνη των πολέμων και των κατακτήσεων του Αντίοχου Γ΄ της Συρίας και του Αμυνάνδρου των Αθαμάνων. Η θέση της πάνω στον δρόμο που συνδέει την Ήπειρο με τη Θεσσαλία της κόστισε επιδρομές και λεηλασίες με τελικό κατακτητή της τον Ιούλιο Καίσαρα, όταν στα 45 π.Χ. καταδίωκε τον αντίπαλό του, Πομπήιο.

Σιγά σιγά, ανέκαμψε. Στα 325 μ.Χ., συγκαταλεγόταν στις ονομαστές θεσσαλικές πόλεις και ο επίσκοπός της μετείχε στην Οικουμενική Σύνοδο της Νίκαιας. Από τα τέλη του αιώνα, στον ορίζοντα φάνηκαν οι Γότθοι. Λεηλασίες και καταστροφές σημάδευαν το πέρασμά τους. Ακολούθησαν Σλάβοι και Σαρακηνοί. Οι Βούλγαροι χτύπησαν δυο φορές (976 και 1016 μ.Χ.).

Οι Νορμανδοί του Βοημούνδου κυριεύσαν την πόλη που πια ονομαζόταν Τρίκαλα και την λεηλάτησαν. Ακολούθησε η διείσδυση των Βλάχων. Στα 1204, μετά την πτώση της Κωνσταντινούπολης στους Φράγκους, τα Τρίκαλα εντάχθηκαν στην επικράτεια του δεσποτάτου της Ηπείρου, μόνη περιοχή της Θεσσαλίας που δεν αποτέλεσε τμήμα του λομβαρδικού «βασιλείου της Θεσσαλονίκης».

Τα Τρίκαλα γνώρισαν την κτηνωδία των Καταλανών μισθοφόρων κι υπέστησαν τη

δικτατορία κάποιου απίθανου Στέφανου Γαβριηλόπουλου (1290 – 1333) που, μέσα στη σύγχυση της εποχής, βρέθηκε δεσπότης της περιοχής, φορολογώντας άγρια κι εκμεταλλευόμενος άθλια τους κατοίκους. Μετά, η πόλη έγινε έδρα του Σέρβου «καίσαρα» Πρελιούπου.

Η σερβική παρένθεση:

Ο Στέφανος Ντουσάν πέθανε το 1355 και μαζί του έσβησε το μεσαιωνικό όραμα της Μεγάλης Σερβίας. Την ίδια χρονιά, οι Σέρβοι διώχτηκαν από την Ήπειρο, ενώ στον θρόνο της «αυτοκρατορίας» ανέβηκε ο γιος του Ντουσάν, ο Ούρεσης Β' (1356 - 1371). Ο κυριότερος μπελάς για τον Ούρεση Β' ήταν ο θείος του, Συμεών Ούρεσης, ετεροθαλής αδερφός του Στέφανου Ντουσάν, που είχε διοριστεί τοπάρχης της Θεσσαλίας και κομματιών της Ηπείρου. Δεν αναγνώρισε τον ανιψιό του, αυτοαναγορεύτηκε αυτοκράτορας (κι αυτός 1355 - 1371) κι όρισε πρωτεύουσά του τα Τρίκαλα. Τότε άρχισαν να χτίζονται τα μοναστήρια στα Μετέωρα. Το μόνο που κατάφερε, ήταν να χάσει την Ήπειρο και κάποια στιγμή να παραιτηθεί από τις αξιώσεις του στον θρόνο της αυτοκρατορίας. Στα 1371, οι Τούρκοι έδιωξαν τους Σέρβους σχεδόν από παντού. Την ίδια χρονιά (1371) πέθαναν ο Ούρεσης Β' κι ο Συμεών Ούρεσης. Ο γιος του δεύτερου, Ιωάννης, προτίμησε να παραιτηθεί από τα εγκόσμια: Έκτισε το μοναστήρι Πλατυλίθου στα βράχια των Μετεώρων, πήρε το όνομα Ιωάσαφ και γιορτάζεται ως άγιος στις 20 Απριλίου.

Τουρκική θηριωδία:

Από το 1609 ως το 1624, ο δούκας του Νέβερ της Γαλλίας και Έλληνες συνωμότες οργάνωσαν ένα φιλόδοξο σχέδιο για να διώξουν τους Τούρκους από την Ελλάδα και δημιούργησαν την χριστιανική στρατιά, που θα ενωνόταν με τους επαναστάτες. Το σχέδιο ποτέ δεν μπήκε σ' εφαρμογή. Όμως, στα δεκαπέντε αυτά χρόνια, οι Μανιάτες επαναστάτησαν κάμποσες φορές, ενώ ο μητροπολίτης Τρίκκης, Διονύσιος, ξεσήκωσε τους χωρικούς, εκστράτευσε στα Γιάννενα και κυρίευσε την πόλη (1616). Νικήθηκε, τελικά, αιχμαλωτίστηκε και γδάρθηκε ζωντανός. Οι Έλληνες υπέστησαν τα άγρια αντίποινα των

Τούρκων. Μετά, ήρθε η ώρα του Αλή πασά.

Οι ορδές του Αλβανού εισέβαλαν στα Τρίκαλα στις 14 Ιουλίου του 1770, πυρπόλησαν την πόλη, λεηλάτησαν 500 «εργαστήρια» κι έφυγαν. Τον Νοέμβριο του 1773, ήταν η σειρά του Οσμάν Λεούση να κάψει την πόλη. Ακολούθησε η «σφαγή στη Λάρισα»:

Ένας από τους άρχοντες των Τρικάλων, ο Δημάκης, τσακωνόταν με άλλους για κάποιο ζήτημα. Όλοι μαζί, πήγαν στον Αγά πασά της Λάρισας, να τους λύσει τη διαφορά. Ο Αγά πασάς τους είπε ότι θα δικαίωνε εκείνον που θα έφερνε τους περισσότερους μάρτυρες. Οι «διάδικοι» έφυγαν για να γυρίσουν καθένας με τους μάρτυρές του. Στη Λάρισα κατέφθασαν 3.000 Τρικαλινοί. Ήταν 9 Μαρτίου, όταν ξαφνικά, φάνηκε η τουρκική φρουρά και κύκλωσε τους μάρτυρες των αρχόντων: Σφάχτηκαν όλοι. «εις μίαν ημέραν η πόλις και τα ρείθρα του Πηνειού εβάφησαν από το αίμα των Τρικαλινών», γράφει ο ιστορικός Κ. Κούμας.

Στη δεκαετία του 1780, τα Τρίκαλα κυβερνούσε ο Κουρτ πασάς, δερβέναγας (επόπτης των διαβάσεων) Ηπείρου και Θεσσαλίας. Ένα σουλτανικό φερμάνι τον πληροφόρησε ότι ήταν άνεργος. Τη θέση την «έφαγε» με διάφορα κόλπα ο Αλή πασάς. Μπήκε στα Τρίκαλα στις 12 Δεκεμβρίου του 1786.

Ο Βλαχάβας:

Ο Παπαθύμιος Βλαχάβας είχε χειροτονηθεί ιερέας αλλά έδρασε ως αρματολός. Καταγόταν από την Βλαχάβα Καρδίτσας απ' όπου πήρε και το επώνυμό του (οι Βλαχαβαίοι προέρχονταν από περιοχή της επαρχίας Τρικάλων). Πολέμησε με γενναιότητα εναντίον του Αλή πασά ως οπλαρχηγός από το 1800 ως το 1807, οπότε έφυγε στη Σκιάθο. Εκεί, ενώθηκε με τον Νικοτσάρα και τον Γιάννη Σταθά κι έφτιαξαν πειρατικό στόλο εβδομήντα πλοίων που «ηγεμόνευσαν» στο Αιγαίο (βλ. [**Πατριδογνωσία**] «**Ιστορία της Θεσσαλίας**»: Οι πύργοι του Αιγαίου»). Στα 1808, οργάνωσε νέο ξεσηκωμό στη Ρούμελη αλλά προδόθηκε κι έπεσε στα χέρια του Αλή. Βασανίστηκε άγρια και θανατώθηκε το 1809.

Στα χρόνια της επανάστασης, οι Τρικαλινοί πολεμούσαν στην Πίνδο και στα Χάσια. Η ίδια η πόλη, κατά τον Πουκβίλ, είχε 25.000 κατοίκους. Πανούκλα και θανατηφόροι πυρετοί την ερήμωσαν. Εντάχθηκε στην ελληνική επικράτεια με τη συνθήκη του Βερολίνου, το 1881. Οι ελληνικές αρχές εγκαταστάθηκαν στα Τρίκαλα στις 21 Αυγούστου 1881.

Η επόμενη καταστροφή προήλθε από τον Ληθαίο: Το ποτάμι ξεχείλισε στις 4 Ιουνίου του 1907 κι έπνιξε τριακόσιους ανθρώπους.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 29.4.2010)